

Toestemming voor obductie

Informatie voor nabestaanden'

¹ Voor de nabestaanden van overleden kinderen bestaat een aparte informatiefolder

Inleiding

Een arts heeft met u gesproken over het laten onderzoeken van de overledene. Dit onderzoek wordt meestal obductie genoemd. De arts heeft u verteld wat obductie inhoudt. Het kan moeilijk zijn om, zo kort na het overlijden van een dierbare, alle informatie tot u te nemen. Daarom ontvangt u deze brochure waarin staat beschreven wat de gang van zaken bij obductie is.

Obductie is een onderzoek op een overleden persoon en wordt ook wel sectie of autopsie genoemd. De obductie wordt verricht door een patholoog, dit is een arts die gespecialiseerd is in deze vorm van onderzoek. De obductie vindt plaats in het Universitair Medisch Centrum Groningen (UMCG) en duurt twee tot vier uur. Daarna wordt de overledene overgedragen aan de begrafenisondernemer waarmee u contact heeft. Een obductie heeft geen invloed op de gebruikelijke gang van zaken rond de begrafenis of crematie.

Redenen voor obductie

Een obductie wordt meestal gedaan om de doodsoorzaak vast te stellen. Het is niet altijd duidelijk waaraan iemand precies is overleden, zeker als dit acuut gebeurd is. De artsen zijn dan onvoldoende in de gelegenheid geweest om het onderzoek te verrichten dat nodig was, of om een diagnose te kunnen stellen. Ook kan het zijn dat u of de artsen willen weten hoe een (al bekende) ziekte en de daaropvolgende dood precies zijn verlopen. De obductie is dan een belangrijk hulpmiddel om te onderzoeken wat er in de laatste levensfase met een patiënt is gebeurd. Het is dan mogelijk om achteraf alle omstandigheden die tot de dood hebben geleid op een rij te zetten.

Daarnaast kan de informatie die een obductie oplevert de artsen helpen om kritisch naar de door hen ingestelde

behandeling te kijken. Dat is niet meer van betekenis voor de patiënt zelf, maar wel voor andere patiënten. In een universitair medisch centrum, waar artsen worden opgeleid, speelt obductie dan ook een extra belangrijke rol. De artsen bespreken na de obductie in een aparte bijeenkomst systematisch alle aspecten rond het overlijden. Dat is een belangrijk hulpmiddel om zoveel mogelijk van de obductiebevindingen en de gehele ziektegeschiedenis van de overledene te leren.

De obductie

Als u toestemming geeft voor obductie, wordt de overledene naar het mortuarium van het UMCG overgebracht. De patholoog verricht de obductie meestal binnen één werkdag. Mocht de periode voordat de obductie kan plaatsvinden te lang duren, bijvoorbeeld bij overlijden in het weekend, dan kan daar in overleg met de begrafenisondernemer een oplossing voor worden gezocht. De overledene kan dan bijvoorbeeld voorafgaand aan de obductie tijdelijk worden opgebaard.

Voordat een patholoog begint met de obductie, onderzoekt deze de overledene aan de buitenkant. Daarna opent de patholoog de borstholte en buikholte om de organen te onderzoeken. Daarbij worden de organen één voor één uit het lichaam verwijderd, gewogen en ingesneden om ook de binnenkant te kunnen inspecteren. Vervolgens wordt uit elk orgaan een stukje weefsel genomen om later microscopisch te onderzoeken. Dat is nodig omdat lang niet alle afwijkingen met het blote oog herkenbaar zijn. Na het uitnemen van de stukjes weefsel worden de organen teruggeplaatst in het lichaam.

Een obductie is enigszins te vergelijken met een grote operatie, en wordt altijd op zo'n manier uitgevoerd dat er achteraf aan de

buitenzijde van het lichaam zo weinig mogelijk van te zien is. De wonden worden gehecht en verzorgd. Als de overledene is aangekleed zijn de wonden niet direct zichtbaar.

Voor hersenonderzoek is het nodig een snede aan de achterzijde van het hoofd te maken en de schedel te openen. Als de overledene weinig hoofdhaar heeft blijft deze wond bij het opbaren soms zichtbaar. Dat is voor nabestaanden soms een reden om niet met een hersenobductie in te stemmen. De begrafenisondernemer kan u wellicht adviseren over de manier waarop de wond gecamoufleerd kan worden.

De hele obductie zoals hier beschreven, neemt tussen de twee en vier uur in beslag. Daarna haalt de begrafenisondernemer de overledene op voor de opbaring of de voorbereidingen voor een begrafenis of crematie.

Het bewaren van organen

Zoals hierboven al staat beschreven worden de organen, nadat er stukjes weefsel zijn afgenomen voor microscopisch onderzoek, teruggeplaatst in het lichaam. Er zijn echter omstandigheden waar- in organen of delen daarvan niet teruggeplaatst kunnen worden.

- Om de hersenen van binnen te kunnen bekijken moeten ze worden bewerkt. Deze bewerking neemt zes tot acht weken in beslag. De hersenen kunnen daarom vrijwel nooit direct teruggeplaatst worden.
- Soms komt tijdens de obductie van een orgaan een ingewikkelde afwijking naar voren, die niet meteen beoordeeld kan worden. Er is dan uitgebreider onderzoek nodig, waarbij soms andere deskundigen geraadpleegd moeten worden. Ook dan kan het orgaan, of een deel ervan, niet gelijk worden teruggeplaatst.

Het is belangrijk dat u zich realiseert dat dit achtergebleven

weefsel of orgaan niet met de overledene mee begraven of gecremeerd kan worden. Het wordt op een later tijdstip in opdracht van het ziekenhuis gecremeerd. Als u dat wilt kunnen deze organen later ook door ú gecremeerd of begraven worden. Het is dan wel van belang dat u dit nog voor de obductie aan de arts kenbaar maakt. U kunt met de begrafenisondernemer overleggen over een latere bijzetting of crematie.

Toestemming

Er kan alleen een obductie worden uitgevoerd als u als nabestaande(n) hiermee instemt. De arts vraagt u daarom of u toestemming wilt geven voor obductie.

In het gesprek met de arts kunt u ook aangeven of u bezwaar heeft tegen een deel van het onderzoek. Dit betekent dat u toestemming kunt geven voor een beperkte obductie. U geeft bijvoorbeeld geen toestemming voor een hersenobductie. Of u geeft bij het vermoeden van een hartinfarct alleen toestemming voor onderzoek van hart en longen.

Als uw bezwaar ertoe leidt dat de obductie onvoldoende gegevens zal opleveren om de belangrijkste vragen naar de doodsoorzaak te kunnen beantwoorden, dan bespreekt de arts dit met u. Zo is een obductie meestal zinloos als geen stukjes weefsel van organen bewaard mogen worden voor microscopisch onderzoek.

Samengevat betekent dit dat u toestemming kunt geven voor:

- Een volledige obductie, inclusief hersenobductie.
- Een obductie, maar niet voor hersenobductie.
- Een obductie waarbij wel kleine stukjes weefsel worden afgestaan voor microscopisch onderzoek, maar waarbij geen organen worden bewaard.
- Een beperkte obductie, waarbij u in overleg met de arts aangeeft welke beperkingen u wenst.

U kunt er ook voor kiezen om géén toestemming te geven voor obductie. Vanzelfsprekend wordt uw keuze ten allen tijde gerespecteerd.

Uitslag

De patholoog maakt na de obductie een verslag en stuurt dit naar de arts die de obductie heeft aangevraagd. Daarnaast gaat er in overleg met de afdeling van het UMCG, vaak een kopie naar de huisarts van de overledene. Meestal zijn de resultaten van de obductie na ongeveer drie maanden bekend.

Wij raden u aan om, als u er aan toe bent, een afspraak te maken met de eigen arts van de overledene om de resultaten van de obductie te bespreken. De arts kan in een dergelijk nagesprek vaak ook andere vragen van u beantwoorden.

Kosten

Aan de obductie zijn voor u geen kosten verbonden.

Bijzondere situaties

Als iemand is overleden na een (verkeers)ongeval, is er volgens de wet sprake van een niet-natuurlijke dood. De gemeentelijke lijkschouwer beslist dan, soms na overleg met de officier van Justitie, of een gerechtelijke obductie noodzakelijk is. Als een gerechtelijke obductie niet noodzakelijk is wordt het lichaam vrijgegeven. Er kan dan alsnog een obductie worden gedaan door de pathologen van het UMCG.

Als de overledene kenbaar heeft gemaakt dat zijn of haar organen of weefsels beschikbaar zijn voor donatie, dan vindt de donatie-procedure voorafgaand aan de obductieprocedure plaats.

Misschien heeft u, of de overledene, al op een eerder moment toestemming gegeven om een (deel van een) orgaan voor wetenschappelijk onderzoek af te staan. Meestal gaat het dan om een bijzondere ziekte waaraan artsen in het UMCG wetenschappelijk onderzoek verrichten. Deze toestemming staat geheel los van de toestemming die u geeft voor de obductie en waarover u nu met de arts heeft gesproken. Een obductie wordt niet verricht ten behoeve van wetenschappelijk onderzoek maar om vragen die er na het overlijden zijn, te beantwoorden.

Tenslotte

We beseffen dat het voor u misschien niet eenvoudig is om zo snel na een overlijden antwoord te geven op de vragen die de arts aan u voorlegt. We willen nogmaals benadrukken dat iedere keuze die u maakt wordt gerespecteerd.

De arts met wie u heeft gesproken over de obductie is misschien niet de eigen arts van de overledene geweest. Mocht u naderhand nog vragen hebben dan kunt u altijd contact opnemen met deze arts, maar u kunt ook altijd contact opnemen met de eigen arts van de overledene.

Naam arts: _____

Afdeling: _____

Telefoonnummer: _____

Aantekeningen

